

Kunnan- ja kaupunginhallituksille
kuntien henkilöstöjohdolle
kuntien työllisyysvastaaville

Työllisyyspalveluihin liittyvät lainsäädäntömuutokset 1.1.2015

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP)

Laki ja asetus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta tulivat voimaan 1.1.2015. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun suomenkielinen lyhenne on TYP. Laki edellyttää, että kaikki kunnat ovat mukana toiminnassa viimeistään vuoden 2016 alussa. Toiminta voi kuitenkin käynnistyä aikaisemmin, heti kun valmiudet siihen ovat olemassa. Työ- ja elinkeinoministeriö, Kuntaliitto, Kela ja Sosiaali- ja terveysministeriö järjestävät lain toimeenpanoa tukevan aluetilaisuuksien sarjan TYP-toiminnasta vastaaville tahoille viidellätoista paikkakunnalla tammi-helmikuussa 2015. Tilaisuuksiin on lähetetty erillinen kutsu kuntien kirjaamoihin.

Kunkin työ- ja elinkeinotoimiston alueella sijaitsevien kuntien tulee päästä yhteisymmärrykseen TYP:n johtoryhmän toimialueesta, palvelujen järjestämistavasta, hallinnollisten kustannusten jaosta kuntien kesken sekä johtajuudesta. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiä muodostettaessa on syytä ennakoida mahdollisimman hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvät Sote-alueet. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tulisi toimia ensisijaisesti yhden Sote-tuotantovastuualueen sisällä.

Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta aiheutuu kunnille yhteisiä kustannuksia mm. yhteispalvelun johtamisesta, hallinnosta ja yhteisestä kehittämisestä. Suomen Kuntaliitto suosittaa, että työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun kunnille yhteisten kustannusten jakoperusteena käytetään yli 300 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden määrää huomioiden myös aktiivipalveluissa olevat kohderyhmään kuuluvat. Suhdelukuna on hyvä käyttää tammikuun 2015 tilannetta, joka löytyy aikanaan Kelan avoimesta tilastotietokannasta eli Kelastosta.

Kuntien tulee sopia keskenään TYP:n yhteisen johtajan työnantajaorganisaationa toimivasta kunnasta. On myös luontevaa, että johtajan työnantajakunta huolehtii TYP:n yhteisestä taloushallinnosta. Kuntien henkilöstö säilyy nykyisten kuntien palveluksessa ainakin Sote-uudistukseen asti.

Johtoryhmien toimialueista tulee sopia kuntien, Kelan ja työ- ja elinkeinotoimiston neuvotteiluissa 30.6.2015 mennessä. Kuntaliitto suosittaa, että myös johtajat nimetään samassa aika-aulussa. Toiminnan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että monialaisen yhteispalvelun johtajat ja johtoryhmien kuntataustaiset puheenjohtajat ovat hyvin perehtyneitä ko. toimintaan. Kuntaliitto kutsuu koolle nimettyjen TYP-johtajien verkoston säännöllisesti tiedotuksen, kokemusten vaihdon ja kehittämistyön merkeissä.

Kuntaliiton ylläpitämällä nettisivulla julkaistaan ajankohtaista tietoa uudistuksen etenemisestä. Sivut avautuvat 1.2.2015.

Kuntoutuksen asiakasyhteistyötä koskeva laki kumottiin

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annettu laki kumottiin 1.1.2015 lukien. Kuntoutuksen asiakasyhteistyötä tehdään verkostomaisesti niin, että asiakkaan kuntoutuspalveluista vastaavat toimijat työskentelevät yhdessä. Kuntoutuksen tarvitsemat monialaiset kuntoutuspalvelut on järjestettävä yhdessä asiakkaan kanssa mahdollisimman nopeasti ja kitkattomasti. Vaikka laki velvoittavasta yhteistyöstä kumottiin, tarvitaan kuntoutuksen asiakasyhteistyötä jatkossakin. Muut lait, kuten terveydenhuoltolaki, uusi sosiaalihuoltolaki sekä laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista, velvoittavat edelleen ohjaamaan asiakkaita näiden tarvitsemiin palveluihin.

Keskeinen kuntoutuksen asiakasyhteistyön asiakasryhmä ovat olleet pitkäaikaistyöttömät. Jatkossa näiden asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnista ja palvelujen yhteensovittamisesta sovitaan työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa. Näin kuntoutustarpeen sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi ja näiden perusteella tarvittavat kuntouttavat toimenpiteet voidaan käynnistää mahdollisimman varhain. Yhteispalvelujen toimipisteissä yhteistyöstä vastaavat työ- ja elinkeinotoimisto, Kansaneläkelaitos sekä kunta.

Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa osin aktivointisuunnitelman

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta muuttui 1.1.2015. Muutokset liittyvät samaan aikaan voimaan tulleeseen lakiin työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. Muutosten myötä monialainen työllistymissuunnitelma korvaa aktivointisuunnitelman niillä aktivointisuunnitelmaan oikeutetuilla henkilöillä, jotka on ohjattu monialaiseen yhteispalveluun ja joille on laadittu monialainen työllistymissuunnitelma. Näiden henkilöiden kohdalla kuntouttava työtoiminta voidaan sisällyttää monialaiseen työllistymissuunnitelmaan.

Työttömien pääsy velkajärjestelyyn helpottui

Vuoden 2015 alussa velkajärjestelylaki muuttui niin, ettei velkajärjestely voi estyä työttömyyden perusteella ainakaan silloin, kun työttömyys on kestänyt lähes yhtäjaksoisesti 18 kuukautta. Työtön voi saada velkajärjestelyn nopeamminkin, jos työllistyminen on epätodennäköistä tai maksukykyä ei muodostuisi työssä ollessakaan.

Palkkatuen uudistus

Palkkatuki uudistui 1.1.2015 alkaen. Uudistuksen tavoitteena on, että työnantajien ja työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelu paranee ja päätösten ennakoitavuus lisääntyy. Uudistuksella pyritään myös nopeuttamaan palkkatukihakemusten käsittelyä ja maksatusta.

Uudistuksen jälkeen tuki määritellään prosenttiosuutena palkkauskustannuksista. Jatkossa palkkatuen määrä ja enimmäiskesto määräytyvät tuella palkattavan henkilön työttömyyden keston perusteella. Tuen määrä on sitä korkeampi ja kesto sitä pidempi, mitä kauemmin henkilö on ollut työtön ennen palkkatuen myöntämistä. Palkkatuki voi määräytyä myös tuella palkattavan henkilön vamman tai sairauden perusteella, jos ne olennaisesti ja pysyväisluonteisesti alentavat tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä.

Irtisanomisen, lomauttamisen ja osa-aikatyöntekijöiden vaikutus palkkatuen myöntämiseen

Voimassa olevan lain julkisista työvoima- ja elinkeinopalveluista (JTYPL) perusteella tuotannollisista tai taloudellisista syistä suoritettujen irtisanomiset tai lomautukset taikka työnantajan palveluksessa olevat osa-aikatyötä tekevät työntekijät eivät ole esteenä palkkatuen myöntämiselle, jos työnantaja on ennen palkkatukihakemuksen tekemistä työsopimuslain edellyttämällä tavalla tarjonnut työtä, johon tukea haetaan, irtisanotuille, lomautetuille ja osa-aikatyötä tekeville työntekijöille.

Jos työtä on tarjottu työsopimuslain edellyttämällä tavalla, mutta työntekijä on kieltäytynyt ottamasta työtä vastaan, palkkatuki voidaan myöntää. Irtisanomiset, lomautukset ja osa-aikaiset eivät ole esteenä palkkatuen myöntämiselle myöskään silloin, jos työnantajalla ei ole lain tai työehtosopimuksen nojalla velvollisuutta työn tarjoamiseen.

Palkkatukihakemuksessa työnantajalta kysytään, onko tämä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä tuotannollisista tai taloudellisista syistä tai onko tämän palveluksessa osa-aikaisia työntekijöitä. Palkkatukea hakeva työnantaja ilmoittaa palkkatukihakemuksessa, onko työtä tarjottu irtisanotuille, lomautetuille tai osa-aikatyötä tekeville. Jos työtä ei ole tarjottu, työnantaja ilmoittaa, johtuuko tämä siitä, että sillä ei ole velvollisuutta työn tarjoamiseen.

Edellä olevaan JTYPL:n pääsääntöön ei ole tullut muutoksia.

Kuntien työllistämismisvelvoitteen täyttämisen turvaamiseksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:ää muutettiin 1.1.2015 lukien määräaikaisesti kahden vuoden ajaksi siten, että kunnilla on oikeus poiketa työsopimuslain työntarjoamisvelvollisuudesta seuraavissa tilanteissa:

Kunta saa palkata lomautettuja (TSL 5:2) ja osa-aikatyötä tekeviä koskevan (TSL 2:5) työntarjoamisvelvollisuuden sekä takaisinottovelvollisuuden (TSL 6:6) estämättä JTYPL:n 11 luvun 1 §:ssä säädetyn työllistämismisvelvoitteen piiriin kuuluvan henkilön. Työllistämismisvelvoitteella työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Ensisijaisesti TE-toimiston tulee järjestää tällaiselle henkilölle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuetuun työhön muualla kuin kunnassa tai kuntoutukseen. Mikäli tämä ei ole mahdollista, on kunnan järjestettävä hänelle TE-toimiston osoituksesta työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi. Velvoitetyöllistettävän kanssa ei kuitenkaan saa sopia tehtävästä, josta kunta on lomauttanut työntekijänsä tai josta se on antanut työntekijälleen lomautusilmoituksen.

Säännös ei siis mahdollistaisi sitä, että kunta ensin taloudellisista syistä lomauttaa jostakin tehtävästään henkilöstöään ja palkkaa palkkatuella samaksi ajaksi ja samoihin tehtäviin velvoitetyöllistämisen piiriin kuuluvia henkilöitä. Työllistettävää ei siten saisi sijoittaa määräaikaisen sopimuksen alkaessa sellaiseen tehtävään, josta kunnan omia työntekijöitä on tuolloin lomautettuina tai joiden lomautusilmoitusaika on menossa.

Säännöksen mukaista kunnan oikeutta palkata velvoitetyöllistettävä arvioidaan palkkaushetken olosuhteiden mukaan. Tehdessään työllistettävän kanssa määräaikaisen työsopimuksen kunta sitoutuu tarjoamaan työllistetylle kuuden kuukauden ajaksi tehtäviä, jotka määrittellään työsopimuksessa. Jos kunta työllistämismisvelvoitteen piiriin kuuluvan henkilön kanssa tekemässä työsopimuksen kestoajana joutuu lomauttamaan henkilöstöään, velvoitetyöllistettävällä voidaan teettää hänen työsopimuksensa mukaisia tehtäviä sopimuskauden loppuun asti.

Kunta tai kuntayhtymä voi myös edellä mainittujen työsopimuslain työntarjoamisvelvoitteiden estämättä ottaa palkkatuetuun työsuhteeseen henkilön sellaisiin tehtäviin, joita ei muutoin tehdä työ- tai virkasuhteessa edellyttäen, että palkka-tuettu työ järjestetään työpajassa tai vastaavassa valmennusyksikössä, jossa toiminnan tavoitteena on parantaa henkilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työllistyä avoimille markkinoille. Tämä poikkeus ei koske pelkästään JTYPL 11 luvun 1 §:n mukaisia velvoitetyöllistettyjä.

Työpajalla ja vastaavalla valmennusyksiköllä tarkoitetaan kunnan ylläpitämää yhteisöä, jonka tavoitteena on heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisedellytysten parantaminen. Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön kykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä parantamaan arjen hallintataitojaan. Työmetodi perustuu tekemällä oppimiseen. Työpajojen menetelmiksi ovat käytännön työn tekemisen ohella vakiintuneet työvalmennus ja yksilövalmennus. Työvalmennuksen avulla kehitetään valmentautujan työkykyä ja osaamista, kun taas yksilövalmennuksella tuetaan toimintakyvyn ja arjenhallintakyvyn kehittämistä. Työpaja voi olla myös ns. seinätyötyöpaja, jossa valmentautuminen tapahtuu kunnan tai yhteisön muuhun toimintaan kuuluvien tehtävien yhteydessä.

Kuntaliiton työpoliittinen ohjelma

Kuntaliiton hallitus hyväksyi kokouksessa 4.12.2014 kuntaliiton työpoliittisen ohjelman. Se linjaa kuntien vahvistuvaa roolia työllisyyden hoidossa sekä vaatii kunnille kasvavan roolin hoitamiseen riittävää toimivaltaa ja voimavaroja.

Asiakirjalähteet ja linkit

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis palvelusta 1369/2014:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141369>

Asetus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis palvelusta 1377/2014:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141377>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta 1372/2014:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141372>

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen sekä 1.1.2015 voimaan tulevat kuntouttavan työtoiminnan lain muutokset (STM kuntainfo 9/2014):

<http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1900001#fi>

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1366/2014: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141366>

Laki työsopimuslain 13 luvun 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 1367/2014:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141367>

Ministeriön ohje TE-toimistoille: <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/41985>

Kelan tilastotietokanta Kelasto: http://www.kela.fi/tilastotietokanta-kelasto_sisallysluettelo#Työttömät

Kuntaliiton työpoliittinen ohjelma:

<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2014/12/20141204tyollisyys/Kuntaliiton%20työpoliittinen%20ohjelma%2020141120.pdf>

Kuntaliiton TYP-sivusto (avautuu 1.2.2015): www.kunnat.net/typ

Lisätiedot:

Tommi Eskonen, p. 050 361 1052

KT Kuntatyönantajat Lauri Niittylä, p. 050 320 9742

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

Tommi Eskonen
erityisasiantuntija